

UNISECO

AZ AGRO-ÖKOLÓGIAI GAZDÁLKODÁSI
RENDSZEREK FENNTARTHATÓSÁGÁNAK
MEGÉRTÉSE ÉS FEJLESZTÉSE AZ EU-BAN

<https://uniseco-project.eu/>

Az innovatív szakpolitikai és piaci intézkedések (MPI)
többszempon­tú értékelése és
javaslatok közös megfogalmazása

Talajkímélő gazdálkodás elősegítése az üzemi szintű
környezeti és gazdasági fenntarthatóság javítása érdekében
Online, 2020. november 9.

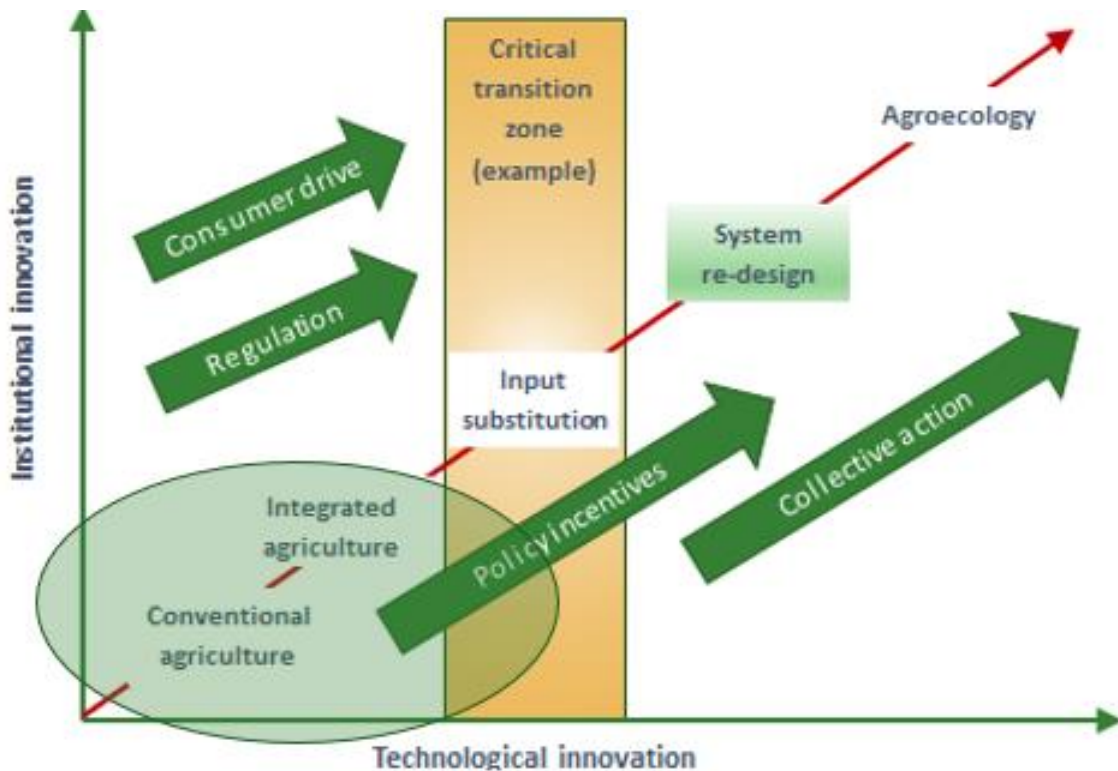

This project has received funding from the European Union's
Horizon 2020 research and innovation programme under
grant agreement N° 773901.

- Az egyéni szakértői értékelések eredményeinek bemutatása
- Az értékelt MPI-kkel kapcsolatos erősségek, gyengeségek, szinergiák és konfliktusok
- Javaslatok megvitatása és kerekasztal beszélgetés: a jövőbeli szakpolitikák lehetőségei a talajkímélő gazdálkodás elterjedésének segítésére, és a leginkább innovatív MPI-k felvételére
- A fórum értékelése

Talajkímélő gazdálkodási modellek a az agro-ökológiai átmenet összefüggés rendszerében

konvencionális
szántásos
modell

csökkentett
talajművelési
modell

forgatás
nélküli
modell

talajművelés nélküli
(regeneratív)
modell

UNISECO

AZ AGRO-ÖKOLÓGIAI GAZDÁLKODÁSI
RENDSZEREK FENNTARTHATÓSÁGÁNAK
MEGÉRTÉSE ÉS FEJLESZTÉSE AZ EU-BAN

Az innovatív szakpolitikai és piaci intézkedések többszempon­tú értékelése

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement N° 773901.

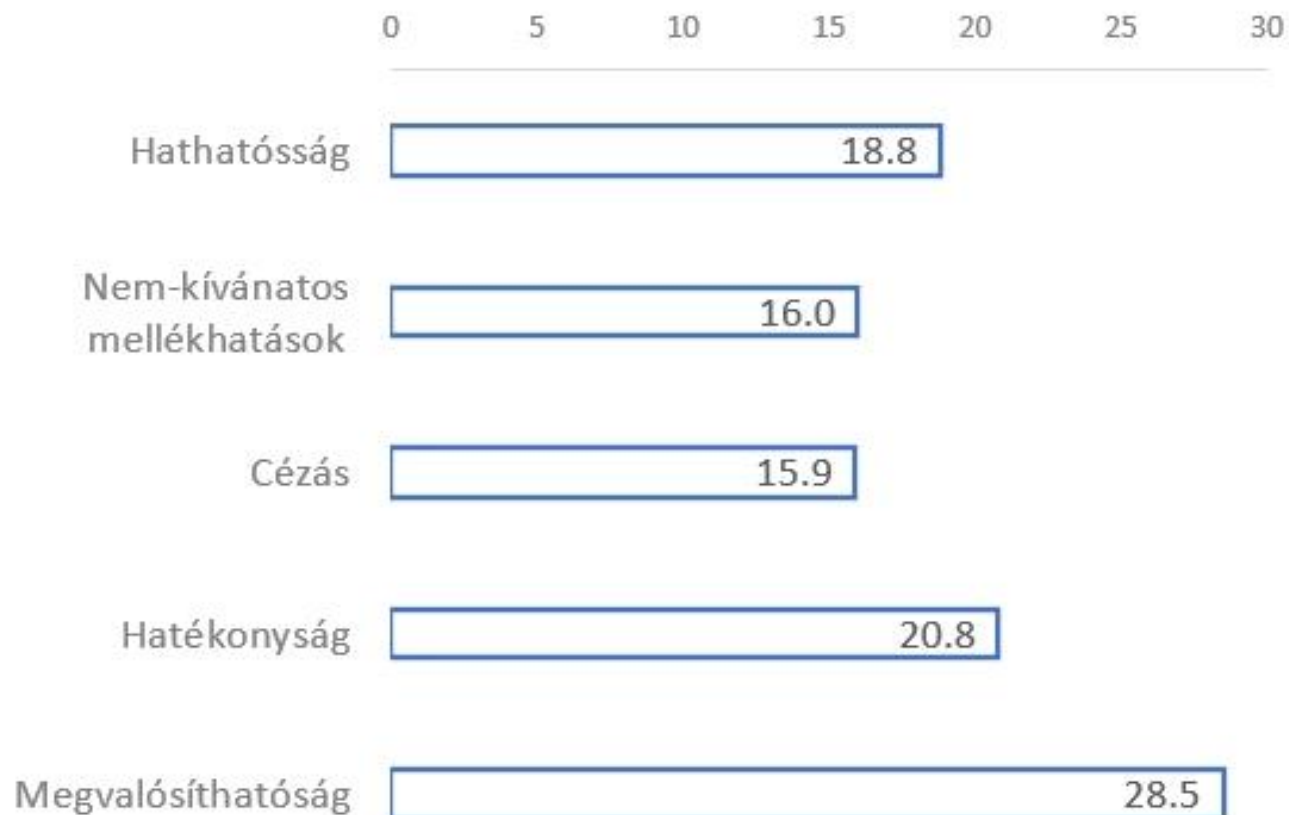
Teljesítmény

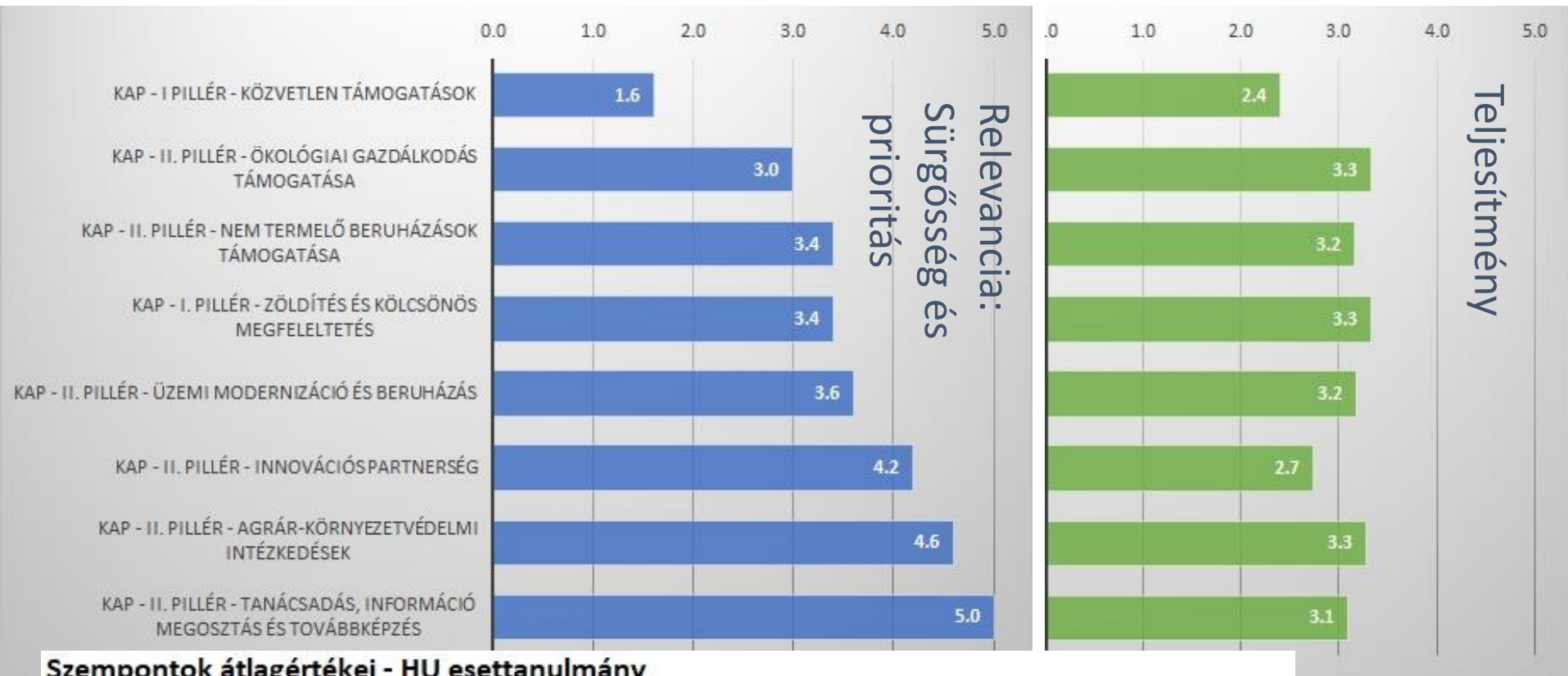
- **Hathatóság (effectiveness):** A beavatkozások közvetlen eredményei (output) mennyiben járulnak hozzá a tervezett változások megvalósítását akadályozó akadályok felszámolásához.
- **Nemkívánatos mellékhatások (undesired effects)**
- **Célzás (Targeting)**
- **Hatékonyság (Efficiency):** a beavatkozás által felhasznált erőforrások (inputok) és a beavatkozás által generált változások (outputok) kapcsolatát veszi figyelembe.
Megvalósíthatóság (Feasibility): a végrehajtáshoz és érvényesítéshez szükséges feltételek (pl. műszaki kapacitás, gazdasági erő, társadalmi-kulturális elfogadottság és a jelenlegi jogi helyzettel való esetleges ütközések) megléte a szabályozó (azaz állami szerv / felelős magánszemély) részéről.

Relevancia

- **Sürgősség és prioritás (Urgency and priority):** mennyire alkalmasnak a probléma kezelésében, az MPI-t milyen fontosnak tartják a stratégia szempontjából.
Időszerűség: az eszköz megvalósításának elsőbbsége, fontossága a stratégia támogatásában (hogyan az eszköz elengedhetetlen-e a stratégia támogatásához).

A szempont súlyok átlagértéke

Szemponatok átlagértékei - HU esettanulmány

Az intézkedések értékelése 0-5 közötti skálán (0, leggyengébb, 5- legerősebb)

Átlagérték

	<i>Hathatóság</i>	<i>Nem-kívánatos mellékhatások</i>	<i>Cézás</i>	<i>Hatékonyság</i>	<i>Megvalósít hatóság</i>
Átlagérték	3.01	2.93	2.99	2.99	3.25

az összes intézkedésre vonatkozó szempontok alapján adott átlagos pontszámok

Alacsony teljesítmény és magas relevancia

- 4-KAP-II pillér Tanácsadás, tájékoztatás és képzés: viszonylag alacsony teljesítmény (5-ből 3.1) az MPI abszolút fontosságához, relevanciájához (5) képest

A teljesítmény értékelésére adott válaszok közötti eltérések

- A téma szempontjából leginkább releváns három MPI teljesítményét hasonlóan ítélték meg a teljesítményt a szakértők:
 - a „Tanácsadás, a tájékoztatás és a képzés” (eltérés értéke: 0,05)
 - az agrár-környezetvédelmi intézkedéseknél (0,14).
 - a „zöldítés” és az „ökológiai gazdálkodás” esetében (mindkettőnél 0,09 az eltérés),
- legnagyobb az eltérés:
 - a közvetlen kifizetéseknél (eltérés értéke: 0,88),
 - a nem termelő beruházásoknál (eltérés értéke: 0,34) és
 - az innovációs partnerségnél (eltérés értéke: 0,25)

A relevancia értékelésére adott válaszok közötti eltérések

- a „biogazdálkodás” és a „közvetlen kifizetések” a relevancia szempontjából leginkább vitatott MPI-k az esettanulmány kihívásának megoldása, a talajkímélő gazdálkodás elősegítésének szempontjából

A megbízhatósági szintek átlagértékei (1-4-ig terjedő skálán)

- nagyon magasak
 - az agrár-környezetvédelmi intézkedések esetében: 3,9
 - a zöldítés és a kölcsönös megfeleltetés esetében pedig 3,7
- Szakértőink „jó” szintű szakértelemmel rendelkeznek az ökológiai gazdálkodás (3.3) és a közvetlen kifizetések (3.2) terén.
- A megbízhatósági értékelés közepes a **nem termelő beruházások (2.7.) és a Tanácsadás, tájékoztatás és képzés (2.4.)** esetében, - mindkét intézkedést ugyanakkor nagyon fontosnak, relevánsnak tartják a talajkímélő gazdálkodás elősegítésében
- A legalacsonyabb megbízhatósági értékek a „gazdaságok korszerűsítése és beruházása” (1.8) és az „Innovációs partnerség” (1.3) intézkedések esetében

UNISECO

AZ AGRO-ÖKOLÓGIAI GAZDÁLKODÁSI
RENDSZEREK FENNTARTHATÓSÁGÁNAK
MEGÉRTÉSE ÉS FEJLESZTÉSE AZ EU-BAN

Az értékelt MPI-kkel kapcsolatos erősségek, gyengeségek, szinergiák és konfliktusok

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement N° 773901.

- **közvetlen támogatások:** sok gazdát elér, jövedelempótló támogatás (piactorzító hatás, földbérleti árakat magasan tartja), az átállás szempontjából kettős hatással. Egyrészt a jelenlegi struktúrát rögzítő hatása lehet, másrészt jellege miatt biztos finanszírozást nyújt az esetleges technológiaváltáshoz. A jelenlegi helyzetben a közvetlen támogatások – piactorzító hatások miatt – csak gyengítik az átállást az agro-ökológiai megközelítésre. A könnyen hozzáférhető támogatás nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat az erőforrás-hatékony és fenntartható tevékenységekre való átállásban.
- **zöldítés és kölcsönös megfeleltetés:** Az átállás fontos facilitátorai lehetnek, amennyiben a támogatás feltételei közt a területi adottságokhoz igazodó művelést írnak elő (pl. 12 % lejtőszög felett kapás kultúrák tiltása // X-virágú zöldítő keverékek okozta növényvédelmi problémák).
- **agrár-környezetvédelmi intézkedések:** Önkéntes vállalatok kompenzációja, helyes programozással segítheti az átállást az erre fogékony gazdálkodók esetében. A nem megfelelő súlyozással kialakított előírásrendszer és a támogatások odaítélésének visszaságai oda vezettek, hogy a támogatás valós hatékonysága jelenleg – az MTÉT előírások kivételével – megkérdőjelezhető.
- **tanácsadás, információ megosztás és továbbképzés:** jelen tartalmában csak mérsékelten segíti elő az agro-ökológiai célú ismeretek elterjesztését, mivel nincsenek erre dedikált tanácsadók // fontos elem lenne az átállásban (ok-okozati viszonyok megértetése, szemléletváltás elősegítése)

- **ökológiai gazdálkodás támogatása:** Önkéntes vállalás, segítheti az átállást // Gyomszabályozás – több talajművelés (?), szűkülő ökopiac – csökkenő felvásárlási árak // azonban a hazai és uniós piaci viszonyok – alacsony hazai fogyasztás, túlzott mértékű alapanyag export – nem teszik lehetővé az ökológiai gazdálkodásba vont területek nagyságának érdemi növekedését, így az intézkedés nem kellő mértékben tudja kifejteni pozitív hatását.
- **üzemi modernizáció és beruházás:** megfelelő tervezése elengedhetetlen az átállás elősegítéséhez. Túlságosan versenyképességi fókuszú, így jelenleg nem igazán segíti az átállást.
- **nem termelő beruházások támogatása:** Eseti jelleggel segítheti az agro-ökológiai átállást, elsősorban a tudatos gazdálkodói rétegben. Nem mindig időzítik megfelelően a támogatásigénylést, és a gazdálkodók nem érdekeltek ezek megvalósításában, kevesen veszik igénybe // fontos eszköz lenne az agro-ökológiai átállás megvalósításában, azonban a támogatásra jogosult terület fogalmának jelenlegi kötöttsége nem teszi lehetővé, hogy ez a pozitív hatás érvényesüljön, mivel a gazdálkodók a SAPS támogatás elvesztése miatt nem állítják át termőterületeiket.
- **innovációs partnerség:** Jellemzően adott partnerség érdekeltségétől függően játszhat szerepet az átállásban. Bevezetése elég felemásra sikerült, hatékonysága megkérdőjelezhető. Elviekben összefogásra ösztönöz, hátránya, hogy kevesen élnek vele.

- Az egymásra épülő támogatási rendszerek (nem termelő beruházások, AKG, beruházási támogatások) a **végrehajtási összehangolás** nélkül (időben megjelenő pályázati felhívások, döntéshozatal) nem képesek összeadódó hatásukat kifejteni.
- Példák intézkedések közötti szinergiák és konfliktusokra:
 - nem termelő beruházások – gyeptelepítés: szinergia az AKG-val, zöldítéssel.
 - SAPS, beruházási támogatások – konfliktus a zöld intézkedésekkel (az előbbieket intenzifikáció irányába hatnak)
 - ökogazdálkodás gyepes programja – konfliktus az AKG-val (verseny okán)
- bürokrácia nehezítő lépései pl. birtok jogviszonyok sok esetben rendezetlensége, öntözési engedélyek macerás és bonyolult ügyintézése, pályázati rendszernek a bonyolultsága és kritériumainak áttekinthetősége, illogikátlan feltételek
- legfőbb konfliktus jelenleg a **területek támogatási jogosultságának** kérdése. Amennyiben fennáll a veszélye, hogy bármilyen tevékenység következtében adott terület elveszíti támogatási jogosultságát, a gazdálkodónak nem áll érdekében a tevékenység megvalósítása. E konfliktus kezelésével az intézkedések szinergiája megvalósítható.
- A **tanácsadás és kommunikáció** elengedhetetlen az átállás folyamatában.
 - a múltbeli tapasztalatok és a hagyományos dolgoktól való eltérés és a megszokások nehezítik a változásokat az idősebb generáció szemében
 - elérkeztünk egy generációs váltáshoz, ahol is a fiatalabbak jobban inkább fogékonyak a változásokra, mert mindennapjaik része az állandó változás, másfelől pedig az életük része az új technológiai vívmányok alkalmazása és azok beültetése a mindennapokba

UNISECO

AZ AGRO-ÖKOLÓGIAI GAZDÁLKODÁSI
RENDSZEREK FENNTARTHATÓSÁGÁNAK
MEGÉRTÉSE ÉS FEJLESZTÉSE AZ EU-BAN

**Javaslatok a talajkímélő gazdálkodás
hazai elterjedésének elősegítéséhez**

**Jövőbeli szakpolitikák lehetőségei
a talajkímélő gazdálkodás
elterjedésének segítésére, és a
leginkább innovatív MPI-k felvételére**

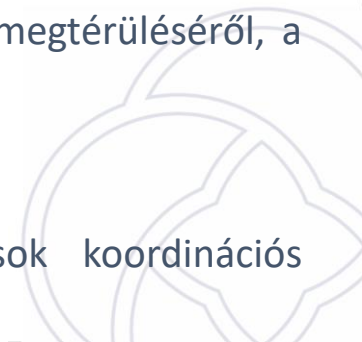
This project has received funding from the European Union's
Horizon 2020 research and innovation programme under
grant agreement N° 773901.

Szemléletváltás elősegítése, tudásátadás fokozása

- A tudásszint emelése, figyelemfelkeltés a termelők körében (ok-okozati viszonyok)
 - bemutató gazdaságok, valós méretű kísérletek és megoldások, fajtatesztek, üzleti érdek torzítások nélküli javaslatok, gazdasági alkalmasság bizonyítása
- független információ, adat és szaktanács elérésének javítása
 - Talajinformációs rendszer termelőknek

Kutatás és szaktanácsadás fejlesztése az agroökológiai átmenet támogatására

- Független szakmai-gyakorlati hálózat kialakítása a jó talajállapot témájának elősegítésére
- egyetemi, akadémiai független kutatási eredményekre alapozott szaktanácsadási rendszer kiépítése
- gyakorlat-orientált összekapcsolt kutatás-szaktanácsadás: szakmai alapok gazdálkodóknak, talajadatok, gyakorlati talajindikátorok gazdáknak,
- Multidiszciplináris tanulmányok a talajkímélő gazdálkodási gyakorlatok gazdasági megtérüléséről, a gazdáknak meggyőző bizonyítékok szolgáltatása az átálláshoz
- Az agrár-ipari értékláncoktól független agrár-oktatás és –kutatás támogatása
- A Kamara fokozott szerepvállalása a független szaktanácsadási szolgáltatások koordinációs központjaként

Kapacitás építés

- Az oktatás és gyakorlati tanmenetek modernizálása - az agrárszektorra érintő legújabb innovációk és digitalizáció (pl. precíziós gazdálkodás) témakörével
- Az agrároktatás támogatása minden szinten: szakoktatási, továbbképzési, felnőttoktatási és felsőoktatási szinteken a megfelelő szintű *bemutató és gyakorlati képzések* érdekében

Pénzügyi feltételek biztosítása a technológiaváltáshoz

- Specifikus beruházási programok (gép-, eszköz, adat, szoftver vásárláshoz) a talajkímélést elősegítő új technológiák bevezetéséhez és alkalmazásához
- Hitel és bankgarancia programok a specifikus gépekbe történő beruházásokhoz

Szakpolitikák javítása a talajkímélő gazdálkodási gyakorlatok felvállalásának fokozásához

- *Stratégia* kialakítása a talajkímélő gazdálkodásra történő áttérés ösztönzésére
- *Jogi keretek* megteremtése pl.
 - földbérleti szerződésekben környezeti feltételek (i.e. termőföld minőségének fenntartása, javítása talajkímélő gyakorlatokkal) érvényesíttetése
 - nem termelő beruházások támogatásánál: a támogatásra jogosult terület fogalmához kapcsolódó jelenlegi kötöttségek rendezése
- *közvetlen támogatások*: a gazdasági hatékonyság növelésének hatékonyabb összekapcsolása a környezeti elvárásokkal – a környezeti erőforrások /klíma változása alapvető kihatással van a gazdasági hatékonyságra is

Szakpolitikák javítása a talajkímélő gazdálkodási gyakorlatok felvállalásának fokozásához

- Specifikus támogatás a talajkímélő gyakorlatok vállalásához
 - Eco-scheme-k helyhez adaptáltan, (kötelezően választható módon) támogathatnák a talajkímélő agro-ökológiai gyakorlatokat pl. 1) a növény szerkezet és vetésváltás diverzifikációját (a JMKÁ 8-on túlmenően) különösen hasznos fajokkal, 2) kevésbé vízigényes növényfajok-, fajták termesztésére áttérést vízstressz sújtotta térségekben, 3) a művelés nélküli (no-till) gyakorlatokat
 - Új típusú AKG szolgáltatási szerződések, amelyek vagy a **környezeti eredményt honorálják** az előírásokkal szemben és ezzel szabadságot adnának a termelőknek a **többéves helyhez illeszkedő gazdálkodási gyakorlatok és kezelési vállalások** (pl. a talaj vízmegtartó képességének növelése, köztes termesztés, egymásra épülő termesztés, eróziócsökkentő tájelemek létesítése) végrehajtására, vagy **táj szinten együttműködéses tevékenységek** (pl. földhasználat alkalmassági térképek szerinti együttműködéses földhasználat tervezés)

Szakpolitikák javítása a talajkímélő gazdálkodási gyakorlatok felvállalásának fokozásához

- Specifikus támogatás a talajkímélő gyakorlatok vállalásához (folyt.)
 - ***Az üzemi modernizáció és beruházás intézkedés továbbfejlesztése*** a talajkímélő gazdálkodáshoz szükséges speciális gépek és eszközök kifejezett támogatására. A versenyképességi fókusz mellett/helyett a környezeti fókusz bevezetése.
 - Hitel és bankgarancia programok a specifikus gépekbe történő beruházásokhoz
- ***végrehajtási összehangolás:*** az egymásra épülő támogatási rendszerek szinergiáinak kiaknázása érdekében
- Az EU környezet- és klímavédelmi elvárásainak fokozódása nyomán ***a talajkímélő gazdálkodás témakörét a nemzeti KAP tervezésben indokolt kiemelt feladatként kezelni***, és felkészülni a megfelelő beavatkozások kidolgozására.

Az élelmiszer rendszer szintjén szükségesnek látott változások

- **Piaci intézkedések** kezdeményezése:
 - Szénkvóta: a CO2 talajban történő megkötésének honorálása a termelőknél
 - Talajkímélő védjegy – felár érvényesítése

LAND TENURE

contracts with sustainability clauses concluded between institutional land owners (city, university, church) – private tenants and farm managers

Collaboration for sustainability between institutional landowners and tenant farmers

Temporary water body created by the ice age in wheat field

Collaboration for sustainability between institutional landowners and tenant farmers

Institutional land owners and tenant farmers cooperate to establish a sustainable agriculture protecting environment and nature. Land tenure contracts with sustainability clauses are the means chosen. A transparent tendering procedure is now taking into account sustainability criteria.

Result-based contract solutions

Farmers follow recommended measures to build up humus in soil. CO2 sequestered is measured by means of soil sampling and soil analysis (3 soil samples incl. validation sample). Farmers receive payments via emission certificate-trading system. CO2 certificates are bought by private sector.

- Free management decisions (low perceived risk)
- Educational measures and humus community
- Strict measurements, long contract duration
- Further benefits for the farmer (soil fertility)

© ÖkoregionKaindorf

Value chain-based contract solution

The initiative engages the whole value chain and aims at ground- and drinking water protection through a sustainable and regional wheat value chain. Based on voluntary commitment declarations of farmers, mills, bakeries and water suppliers, selected varieties of wheat are cultivated under specific fertilizer conditions.

- Mills pay voluntary surcharge in order to compensate for lower protein content and separately process wheat
- Bakeries commit to use at least 50% of their annual wheat flour grown as water protection wheat
- Farmers commit to lower fertilizer use and regular soil analysis and field recording of management practices

© J. Hardensche/ Regierung von Unterfranken

Water Protection bread

A value chain-based approach initiated by the government of Lower Franconia with financing from the Bavarian Ministry of the Environment

© N. Neifzer/ Regierung von Unterfranken

[Humusprogram: adatlap letöltése innen \(EN\)](#)

[Wasserschutzbrot: Adatlap letöltése innen \(EN\)](#)

[Land tenure contracts: Adatlap letöltése innen \(EN\)](#)

Az élelmiszer rendszer szintjén szükségesnek látott változások (folyt.)

- **Együttműködés** elősegítése:

- Termelők között (tudásátadás pl. szakmai napokon, részvételi kutatásban)
- Minden érintett szereplő között: a talajkímélő gazdálkodás elősegítését célzó

nemzeti szakmai platform létrehozásával

- A talajkímélőt érintő definíciók tisztázása, technológiai ajánlások, indikátorok
- A tudomány-politika-gyakorlat közötti szakadék csökkentése, kutatási prioritások a gyakorlati és szakpolitikai szükségletek alapján
- Szakpolitikai konzultációk során az érintettek szakmai képviselete
- Tájékoztatás és közvélemény figyelmének felkeltése a témában

Az élelmiszer rendszer szintjén szükségesnek látott változások (folyt.)

- **Általános tájékoztató figyelemfelkeltő kampány** a talaj, mint természeti erőforrás szerepéről, fontosságáról:
 - Környezeti oktatás az iskolákban a talajok multifunkcionalitásának fontosságáról
 - Fogyasztói tudatosítás: állami- és civil programok, az ellátási lánc rövidítésének céljából
 - Fogyasztói érzékenyítés: az igényesebb fogyasztók tudatosabbak az egészséges élelmiszer választásában, nem téveszti meg őket a reklám, és az olcsó élelmiszer, akciók csapdája (ezzel együtt az élelmiszer pazarlás problémájának kezelése minőségi élelmiszerekkel)

- A **talajkímélő gazdálkodási gyakorlatok felvállalása az első lépésnek tekinthető** a profitorientált szántóföldi gazdálkodási rendszerekben az agro-ökológiai gazdálkodási rendszerekre történő áttérés felé. A termelőknek azonban tudásra van szükségük, független szaktanácsadásra, amely végig kíséri őket a rendszer szinten történő változtatásban, valamint valós méretű bemutató helyekre és tudományos bizonyítékokra, amely alátámasztják e gyakorlatok gazdasági életképességét.
- Számos szereplő van az agrár-élelmiszer rendszerben, akik segíteni tudnák a termelőket a talajkímélő gazdálkodás széles körben történő sikeres felvállalásában, pl.
 - Agrár-élelmiszer rendszer szereplői: piaci intézkedések (CO2 kvóta, védjegy)
 - Állam: stratégia, jogalkotás, független szaktanácsadás, kutatás, bemutató hálózat, kapacitás építés támogatása, közjó szolgáltatási szerződések, beruházási programok, vidékfejlesztési intézkedések (feldolgozás, REL), együttműködés támogatása, védjegy, tájékoztatás
 - Kutatás: gyakorlat-orientált kutatás, szakpolitika fejlesztések támogatása
 - Civil szervezetek: társadalmi tájékoztatás, szemléletformálás,
 - Fogyasztók: tudatosabb fogyasztás (egészség, környezeti lábnyom)
- A meglévő szakpolitikai intézkedésekben **innovatív tervezési változtatások révén megvan a potenciál**, hogy sikeresen elő tudják mozdítani a talajkímélő gazdálkodásra történő váltás, amennyiben kiegészülnek a kutatás és szaktanácsadás fejlesztéséhez, közvélemény tájékoztatásához és az ilyen módon termelt termények keresletének felforrósztatásához kapcsolódó intézkedésekkel.

Mennyiben látják életképesnek ezeket a javaslatokat?

Észrevételek, kiegészítések?

A gazdákat melyik intézkedés tudná leghatékonyabban,
legrövidebb idő alatt elérni?

UNISECO

AZ AGRO-ÖKOLÓGIAI GAZDÁLKODÁSI
RENDSZEREK FENNTARTHATÓSÁGÁNAK
MEGÉRTÉSE ÉS FEJLESZTÉSE AZ EU-BAN

A workshop értékelése (10')

<https://forms.gle/LMyzFa3DVx4To55V6>

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement N° 773901.

Köszönjük a közreműködését!

